

Т. Каплюченко,

здобувач кафедри права Європейського Союзу та порівняльного правознавства
 Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОСТКРИЗОВИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ЄДИНОГО ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ГЕНЕЗА ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ

Виклики глобалізації сучасного світу супроводжуються складними проблемами і суперечностями. Конфлікт між національним та глобальним виступає однією з рушійних сил трансформації сучасної світової економіки [1, с. 41]. З метою подолання існуючих протиріч, наслідків фінансової кризи та забезпечення подальшого інтеграційного розвитку Європейського Союзу у Спільноті першочергову увагу було приділено завершенню реформування єдиного внутрішнього ринку ЄС, розробці дієвого механізму його трансформації. Дослідження цих питань у правовій площині є актуальною проблемою сьогодення і потребує ґрунтовних наукових розвідок.

Проблемним питанням розвитку та вдосконалення механізму функціонування єдиного внутрішнього ринку ЄС було присвячено достатню кількість наукових досліджень. На експертному рівні оцінки та прогнози ефекту єдиного внутрішнього ринку як інструменту, що прискорює темпи економічного зростання, були здійснені групами дослідників на чолі з Т. Падоа-Скьоппа і П. Чеккіні. Питання ефективності створення єдиного господарського комплексу у 1990-і та 2000-і рр. аналізували В. Молле, Ж. Пелкманс, М. Йовановік, П. Зілтенер, Л. Цукаліс, І. Д. Іванов, Ю. В. Шишков та ін. Групи дослідників під керівництвом А. Сапіра, а також група Генерального директорату з економічних та фінансових справ у складі Ф. Ілзковіч, В. Ковач, Н. Соуза, А. Диркс та ін. у своїх дослідженнях торкалися питань впливу єдиного внутрішнього ринку на соціально-економічний розви-

ток ЄС [2, с. 127]. У контексті політики ЄС щодо подолання наслідків фінансово-економічної кризи, стабілізації економік держав-членів, збереження цілісності єдиного ринку та єврозони в роботах Ю. П. Гарячої, Н. Ю. Кавешнікової, Н. Б. Кондратьєвої, Ю. С. Лічмана, О. Ю. Потьомкіної, О. Решоти, А. Н. Рудик, Н. М. Рудик були проаналізовані основні напрями розвитку єдиного ринку ЄС та ключові документи, спрямовані на забезпечення нового рівня функціонування економіки ЄС.

На сьогодні Європейський Союз – це результат довготривалого інтеграційного процесу в Європі. На певному етапі свого розвитку, у 80-і роки ХХ століття, Європейське Економічне Співтовариство не змогло подолати всі перешкоди на шляху створення спільного ринку, і тоді з метою вирішення цієї проблеми з'явилася концепція «внутрішнього ринку». Заходи щодо створення внутрішнього ринку ЄС включали ліквідацію фіскальних, фізичних і технічних бар'єрів на шляху вільного пересування товарів, осіб, послуг і капіталів. Важливим інструментом упровадження внутрішнього ринку стала гармонізація законодавства держав-членів з правом Євросоюзу.

У червні 1985 року Європейською Комісією була представлена «Біла книга» про завершення формування внутрішнього ринку [3]. Вона стала основним документом, який разом із підготовленими доповідями комітетів (Комітет Дуга (Dooge) та Комітет Адонніно (Adonnino)) стали фундаментом для Єдиного Європейського Акта, підписаного в лютому 1986 р. Цим до-

кументом були внесені зміни до Римських Договорів і запропоновано програму переходу протягом періоду до 1993 р. до єдиного внутрішнього ринку, який повинен базуватися на 4 свободах: вільному русі товарів; вільному русі осіб; вільному русі капіталу; вільному русі послуг.

До 1992 р. більшість поставлених у Єдиному Європейському Акті завдань було виконано, але залишались проблемні зони, які не вдалось врегулювати. Ю. П. Гаряча зазначає, що в той період не вдалося реалізувати лібералізацію транспортних послуг, податкову гармонізацію, лібералізацію послуг у сфері телекомунікації, забезпечення електроенергією та газом, поштові послуги та заснування транс'європейських мереж [4, с. 4]. Крім того, значна частина ухвалених директив, які були основою законодавства з питань внутрішнього ринку, не була транспонована в національне законодавство держав-членів або належним чином запроваджена в адміністративну практику.

З огляду на існуючу низку проблемних напрямів, які потребували негайного вирішення, у травні 1996 р. Комісія опрацювала проект SLIM, метою якого було спрощення законодавства на території внутрішнього ринку за допомогою систематичної верифікації існуючого правового поля Співтовариства [5, с. 564].

Як зазначає О. Решота, формування внутрішнього ринку Європейського Союзу відбувалось при досягненні кожної наступної форми міжнародної економічної інтеграції і характеризувалось запровадженням нових законодавчих ініціатив щодо регулювання економіко-політичних питань та жорстких економічних регуляторів із метою досягнення стабільності єдиного внутрішнього ринку [6].

Слід вказати, що Європарламент являється рушійною силою процесу, який привів до створення внутрішнього ринку Європейського Союзу. Зокрема, він підтримав ідею зміни внутрішнього

ринку в повністю інтегровану модель до 2002 р. (резолюція від 20 листопада 1997 року). У низці резолюцій, прийнятих у 2006 р. (наприклад, від 12 лютого, 14 лютого, 16 травня та 6 липня), парламент визначив фундаментальну роль внутрішнього ринку для багатьох політик ЄС та ініціював дискусію щодо ширшого розуміння внутрішнього ринку, ніж правила чотирьох свобод, основних прав і конкуренції [7].

У 2008 році в результаті іпотечної кризи в Сполучених Штатах масштабні фінансові потрясіння вдарили по економіках та банківських системах світу і 2009-го занурили Європейський Союз у рецесію [8, с. 47]. Почали поширюватись критичні зауваження щодо доцільності запровадження єдиного внутрішнього ринку та його неспроможності вирішити проблемні питання, що стали в посткризовий період. Разом із тим, підсумовуючи досягнення, Європейська Комісія оприлюднила ряд цифр і навела декілька прикладів. Зокрема, з 1992 по 2008 р. єдиний ринок створив в ЄС 2,77 млн. додаткових робочих місць і додав 2,13% до ВВП Союзу [9]. Для європейських споживачів єдиний ринок запропонував великий вибір товарів і послуг за нижчими цінами. Так, зокрема, було скорочено на 70% витрати на мобільний телефон. Завдяки єдиному ринку громадяни ЄС можуть вільно пересуватися територією Союзу, оселитися і працювати там, де вони хочуть. Для молодих людей єдиний ринок відкрив можливість навчатися за кордоном, тобто в інших державах-членах – понад 2,5 млн. студентів скористалися цією можливістю за останні 25 років. Для 23 млн. компаній ЄС єдиний ринок відкрив доступ до понад 500 млн. споживачів.

Узагальнення праць дослідників та офіційних звітів стали підставою для висновку про те, що розбудову єдиного внутрішнього ринку ЄС не завершено, а зміни, що відбуваються, слід розглядати в динаміці. Основні надії були покладені на підвищення інтенсивності роботи ринкового механізму

в середньостроковій перспективі, а не на прями результати ліквідації митних і технічних бар'єрів. На думку прихильників неоліберальної теорії, за відсутності помітних кількісних змін винен найважливіший (хоча і непрямий) ефект – зростання конкуренції [2, с. 128], а саме: боротьба за частку ринку обертається додатковими витратами; конкуренція безпеки споживачів, а також впровадження безлічі технічних стандартів ЄС, розроблених за останнім словом науки і техніки. Прихильники ж неофункціоналістської теорії вважають головною причиною наявності залишкових протекціоністських бар'єрів, шахрайської практики або свідомого невикористання учасниками єдиного внутрішнього ринку наявних можливостей.

З огляду на вищезначені проблемні моменти, в Європейському Союзі посткризового періоду було розпочато чергову програму дій з облаштування «простору без внутрішніх кордонів» та усунення залишкових протекціоністських бар'єрів.

Документ, у якому було визначено основні напрями подальшого розвитку єдиного внутрішнього ринку ЄС та зміцнення довіри до нього, став «Акт про єдиний ринок» (Single Market Act) [10].

За ступенем важливості Акт являє собою проект нової Білої книги, подібно до тієї, що була випущена Комісією в 1985 р. під назвою «Проект 1992». «Акт про єдиний ринок» став переробкою Доповіді Маріо Монті, що вийшла у світ 9 травня 2010 року в День Європи та називався «Нова стратегія для єдиного ринку. На службі у європейської економіки і суспільства». Доповідь М. Монті містила всеосяжну стратегію дій і основні рекомендації щодо зміцнення чотирьох свобод єдиного внутрішнього ринку.

Поданий до обговорення проект «Акта про єдиний ринок» містив 50 ініціатив Європейської Комісії, серед яких особливий акцент зроблено на таких сферах:

– підприємництво: запропоновано орієнтири для спрощення доступу малих та середніх підприємств до держзакупівель, завершення будівництва єдиного ринку послуг, затвердження європейського патенту, розвиток інновацій та здібностей європейських компаній до новаторства;

– громадянський вимір єдиного ринку: Європейська Комісія має намір підвищити ступінь правового захисту туристів, подорожі по ЄС, пасажирів усіх видів транспорту – громадян ЄС – за його межами, розширити права і можливості споживачів, ліквідувати бар'єри на шляху транскордонних Інтернет-послуг, поліпшити нагляд за ринком та підвищити рівень безпеки продукції, активізувати боротьбу з піратством і контрафактом, поліпшити доступ до банківських послуг, створити відповідальну і прозору практику кредитування, реформувати систему взаємного визнання професійної кваліфікації, впровадити систему електронного обміну інформацією між національними адміністраціями з метою кращого соціального забезпечення трудящих в інших країнах єдиного ринку, створити зрозуміле правове середовище для процесів розлучення;

– управління єдиним ринком: пропозиції в даній сфері мають на меті включення інститутів громадянського суспільства в процес побудови єдиного ринку, зміцнення партнерства і діалогу між інститутами ЄС та державами-членами та їхніми представниками, створення відповідального та відкритого для взаємодії середовища з метою імплементації права ЄС у національне право держав-членів.

В остаточному вигляді в Акті було виділено 12 пріоритетних проектів вдосконалення Єдиного внутрішнього ринку з перерахуванням конкретних дій, які вживатиме ЄК у найближчі два роки.

Парламент ЄС також відіграв активну роль у перезапуску внутрішнього ринку. У своїй резолюції від 20 травня 2010 року про доступність єдиного

ринку для споживачів і громадян Парламент підкреслив, що повинні бути вжиті заходи для того, щоб інформувати і більш ефективно розширювати можливості як споживачів, так і малих та середніх підприємств, а також для підвищення довіри громадян [11].

Парламент видав ще три відповіді до Акта про єдиний ринок з трьома резолюціями, прийнятими 6 квітня 2011 року: «Управління та партнерство в єдиному ринку» [12], «Єдиний ринок для європейців» [13] і «Єдиний ринок для підприємств і зростання» [14]. У всіх своїх резолюціях 2010 і 2011 рр., що стосуються внутрішнього ринку, парламент закликав до перебудови управління єдиним ринком через зміцнення та вдосконалення єдиного ринкового законодавства. У резолюції Європарламенту від 20 квітня 2012 року «Конкурентоспроможний цифровий єдиний ринок – Електронний уряд як вістря» [15] було вказано на необхідність чіткої та послідовної правової бази для взаємного визнання електронної ідентифікації, ідентифікації підписів, які необхідно гарантувати для того, щоб прикордонні адміністративні послуги могли працювати на всій території ЄС. Ці ідеї віднайшли своє втілення і в резолюції від 22 травня 2012 року «Табло внутрішнього ринку» [16]

Про пріоритетність і нагальність розбудови єдиного внутрішнього ринку ЄС говорить також розробка та запровадження Європейською Комісією другого пакету пріоритетних дій стосовно нового економічного зростання, що містились у посланні «Акти щодо єдиного ринку II. Разом до нового зростання» від 3 жовтня 2012 року. У документі було виділено чотири основні фактори зростання. Цими визначальними факторами стали:

1. Створення повністю інтегрованих мереж у межах єдиного внутрішнього ринку.

2. Сприяння транскордонній мобільності громадян і бізнесу.

3. Підтримка цифрової економіки в Європі.

4. Зміцнення соціального підприємництва, згуртованості та довіри споживачів [17].

Як і важелі зростання з першого Акта, так і визначальні фактори та пов'язані з ними ключові заходи Акта щодо єдиного ринку II були визначені комісією з урахуванням думки Європейського Парламенту, держав-членів, Європейського економіко-соціального комітету та широкого кола зацікавлених сторін.

Слід вказати, що 11 грудня 2012 року Європарламент прийняв дві резолюції, що стосувались внутрішнього ринку, одну – щодо завершення формування цифрового єдиного ринку [18], а іншу – щодо стратегії цифрової свободи у зовнішній політиці ЄС [19]. У них він підкреслив, що рішуче підтримує принцип мережевого нейтралітету, а саме той факт, що інтернет-провайдери не блокують, не дискримінують, не погіршують, в тому числі, через ціни здатність будь-якої людини на використання послуги доступу, використання, відправки повідомлення, можливість отримати або запропонувати будь-який зміст, додаток або службу за своїм вибором, незалежно від джерела або призначення. У цих резолюціях вона також закликає Комісію та Раду до розвитку і збереження високих стандартів цифрової свободи в ЄС. Мета резолюцій полягає в розробці політики і практики з метою встановлення реального цифрового єдиного ринку в ЄС, що передбачає можливість опрацювання різних наборів національних правил в ключових областях, включаючи ПДВ, поштові послуги і право інтелектуальної власності. Принципи мережевого нейтралітету і відкритого Інтернету, а також скасування плати за роумінг в даний час обговорюються в рамках пакету законопроектів, що встановлюють заходи, які стосуються єдиного європейського ринку електронних комунікацій і формування пов'язаного континенту і були схвалені на пленарному голосуванні парламенту від 3 квітня 2014 року.

Станом на кінець березня 2013 р. Європейська Комісія розробила пропозиції щодо шести ключових заходів з дванадцяти, запропонованих в Акті II. Так, з листопада 2012 р. комісія прийняла рішення щодо модернізації та поліпшення функціонування європейської мережі EURES, розробила пропозиції щодо вдосконалення існуючих в ЄС правил неплатоспроможності, розробила четвертий пакет заходів у сфері залізничного транспорту, прийняла нові правила безпеки споживчих товарів та ринкового нагляду за всіма непродовольчими товарами, в тому числі імпортованими з третіх країн, та правила, які дозволять скоротити витрати на розгортання ліній високошвидкісної мережі Інтернет. Комісія також оприлюднила повідомлення щодо необхідності завершення розбудови внутрішнього ринку енергії [20].

Крім того, 7 лютого 2013 року парламент прийняв резолюцію з рекомендаціями Комісії з питань управління єдиним ринком [21]. Крім того, 25 лютого 2014 року парламент прийняв резолюцію про Єдине управління ринком в рамках Європейського семестру 2014 р. [22], а потім у своїй резолюції від 27 лютого 2014 року – про SOLVIT [23].

Можна констатувати, що нова стратегія розвитку внутрішнього ринку ЄС почала працювати з 2003 по 2010 рр. і була зорієнтована на необхідність сприяння вільному руху товарів, інтеграції ринків послуг, зменшення впливу податкових перешкод та спрощення нормативно-правової бази. Істотний прогрес було досягнуто в лібералізації транспортних, телекомунікаційних, електричних, газових і поштових послуг. Єврокомісія в цей період запропонувала горизонтальні заходи, такі як акцент на розробці чітких, легко реалізованих нових правилах, кращому використанні наявних ІТ-інструментів для полегшення здійснення окремих прав на ринку, а також створення національних центрів з нагляду за роботою єдиного ринку. Моніторинг став невід'ємною частиною щорічних допо-

відей щодо інтеграції єдиного ринку в контексті процесу європейського семестру.

Перезапуск внутрішнього ринку відбувся в 2010 р., після світової фінансової кризи. Враховуючи, що повний потенціал внутрішнього ринку залишався до того часу незатребуваним і що Європа була змінена возз'єднанням, розширенням та більш тісною інтеграцією, парламент, Рада та Комісія ЄС доклали нових зусиль з відновлення внутрішнього ринку з метою збільшення єдиного європейського ринку та руйнування бар'єрів, що залишилися. Було зроблено акцент на розвиток тих секторів, які мали високий потенціал зростання в 2012 і 2013 рр., тобто мережевих галузях (наприклад, енергетичних і телекомунікаційних) і ключових секторах послуг (торгівля, бізнес-послуги, фінансове посередництво та транспорт).

Ключові слова: внутрішній ринок Європейського Союзу, європейська інтеграція, Європейська Комісія, Європейський Парламент.

З огляду на необхідність подолання існуючих протиріч глобалізації, наслідків фінансової кризи та забезпечення подальшого інтеграційного розвитку Європейського Союзу досліджено процес реформування єдиного внутрішнього ринку ЄС. Проаналізовано ключові документи Європейської Комісії та Європейського Парламенту, які скеровані на забезпечення нового рівня розвитку економіки ЄС, зокрема перший та другий акти щодо єдиного ринку. Особливу увагу приділено особливостям перезапуску внутрішнього ринку, який відбувся в 2010 році, після світової фінансової кризи.

Учитывая необходимость преодоления существующих противоречий глобализации, последствий финансового кризиса и обеспечения дальнейшего интеграционного развития Европейского Союза исследован процесс реформирования единого внутреннего рынка ЕС. Проанали-

зоровані ключеві документи Європейської Комісії та Європейського Парламенту, які направлені на забезпечення нового рівня розвитку економіки ЄС, в частині першого та другого актів стосовно єдиного ринку. Особливу увагу приділено особливостям перезапуску внутрішнього ринку, який відбувся в 2010 році, після глобального фінансового кризи.

Considering the need to overcome the existing contradictions of globalization, financial crisis consequences and to ensure further integration of the European Union, the process of reforming the single internal market of the EU investigated. The key documents of the European Commission and the European Parliament, which are aimed to provide a new level of economic development of the EU, in particular the first and second acts regarding the single market, are analyzed. Particular attention is paid to the peculiarities of the restarting the domestic market, which took place in 2010 after the global financial crisis.

Література

1. Рогач О. Світова фінансова криза: хронологія розгортання та реакція урядів країн / О. Рогач // Вісник Київського Національного університету імені Тараса Шевченка : Міжнародні відносини. – 2012. – №38/39. – С. 41–45.

2. Европейский Союз в XXI веке: время испытаний / Под ред. О.Ю. Потемкиной (отв. ред.), Н. Ю. Кавешникова, Н. Б. Кондратьевой. – М. : Издательство «Весь Мир», 2012 – 656 с. – (Старый Свет – новые времена)

3. White Paper on the completion of the internal market (14 June 1985) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://europa.eu/documents/comm/white_papers/pdf/com1985_0310_en.pdf

4. Гаряча Ю. П. Правові засади внутрішнього ринку Європейського Союзу / Ю. П. Гаряча // Стратегічні пріоритети [Текст]. – 2009. – № 1(10). – С. 275–279.

5. Личман Ю. С. Гармонізація в праві внутрішнього ринку Європейського Союзу / Ю. С. Личман // Актуальні проблеми дер-

жави і права : зб. наук. праць. – Одеса, 2011. – Вип. 62. – С. 563–569.

6. Решота О. А. Становлення внутрішнього ринку Європейського Союзу: передумови та особливості / О. А. Решота. // Демократичне врядування. – 2012. – Вип. 9. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/DeVr_2012_9_7.pdf

7. The internal market: general principles [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/en/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.1.1.html#_ftn1

8. Европейський Союз: вчора, сьогодні, завтра / Die Europäische Union: Gestern, Heute, Morgen : навчальний посібник з грифом МОН України / [авт.-укл.: Ю.І.Макар, В.І.Бурдяк, Т.Д.Івасютин, В.В.Семенко]. – Чернівці: Рута, 2008. – С. 47.

9. Рудік Н. М. Єдиний внутрішній ринок ЄС: основні напрями подальшого розвитку / Н. М. Рудік, О. М. Рудік // Публічне адміністрування: теорія та практика : електр. зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2014. – Вип. 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2014-02%2812%29/7.pdf>

10. Single Market Act. Twelve levers to boost growth and strengthen confidence «Working together to create new growth»: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Region. – Brussels, 13.4.2011, COM(2011) 206 final. – Access mode : eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0206&from=EN.

11. European Parliament resolution of 20 May 2010 on delivering a single market to consumers and citizens (2010/2011(INI)) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/definitif/2010/05-20/0186/P7_TA%282010%290186_EN.pdf

12. European Parliament resolution of 6 April 2011 on Governance and Partnership in the Single Market (2010/2289(INI)) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/definitif/2011/04-06/0144/P7_TA%282011%290144_2_EN.pdf

13. European Parliament resolution of 6 April 2011 on a Single Market for Europeans (2010/2278(INI)) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/definitif/2011/04-06/0144/P7_TA%282011%290144_2_EN.pdf

europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/definitif/2011/04

14. European Parliament resolution of 6 April 2011 on a Single Market for Enterprises and Growth (2010/2277(INI)) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/definitif/2011/04-06/0146/P7_TA%282011%290146_2_EN.pdf

15. European Parliament resolution of 20 April 2012 on a competitive digital single market – Government as a spearhead (2011/2178(INI)) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/definitif/2012/04-20/0140/P7_TA%282012%290140_2_EN.pdf

16. European Parliament resolution of 22 May 2012 on the Internal Market Scoreboard (2011/2155(INI)) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/definitif/2012/05-22/0211/P7_TA%282012%290211_2_EN.pdf

17. Single Market Act II. Together for new growth: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Region. – Brussels, 3.10.2012, COM(2012) 573 final. -Access mode : ec.europa.eu/internal_market/smact/docs/single-market-act2_en.pdf

18. European Parliament resolution of 11 December 2012 on completing the

Digital Single Market [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0468+0+DOC+XML+V0//EN>

19. European Parliament resolution of 11 December 2012 on a Digital Freedom Strategy in EU Foreign Policy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0470+0+DOC+XML+V0//EN>

20. Implementation of the Single Market Act. – Access mode : ec.europa.eu/internal_market/smact/news/index_en.htm.

21. European Parliament resolution of 7 February 2013 with recommendations to the Commission on the governance of the Single Market (2012/2260(INL)) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2013-0054&language=EN>

22. European Parliament resolution of 25 February 2014 on Single Market governance within the European Semester 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0130+0+DOC+XML+V0//EN>

23. European Parliament resolution of 27 February 2014 on SOLVIT [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0164+0+DOC+XML+V0//EN>